

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Vigesimvm Nonvm. De Episcopis & Principibus Leodiensibus ex
Augusta Domo Ducum Bauariae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

CAPVT VIGESIMVM-NONVM.

*De Episcopis & Principibus Leodiensibus, ex
Augusta domo Ducum Bauaria.*

Iulius Cæsar Iuliam amitam defunctam laudans è more pro rostris sic de eius origine retulit. Iuliæ maternum genus ab Regibus ortum, paternum cum Diis immortalibus coniunctum est. Est ergo in genere & sanctitas Regum, qui plurimum inter homines pollent, & cæremoniæ Deorum, in quorum potestate sunt Reges. Augustæ domus Bauariæ genus exponere qui suscepit, Imperatoriam & Regiam stirpem vndique reperiet, cælitum & indigetum agminibus illustratam. Genus est ex se Regium, longa Cæsarum serie conspicuum, Principumque qui suis virtutibus cælestes sibi honores pepererunt. Bauaria, quæ est hodie Ducatus in superiorem & inferiorem diuisus, olim regnum fuit. Et Boiorum populus vsque ad Frederici Ænobarbi Cæsaris tempora latè diffusus quatuor tetrarchiis distinguebatur, quibus limitum Præfecti (postea Marchiones, seu Palatini) præerant, omnesque Magno Principi Boiorum parebant. De Ducum Bauariæ Maioribus, illorumque rebus gestis, si ab aurora ordiri præsumam, conticinium sit noctis, priusquam vel ad primam quasi sillabam peruenero. Neque pro maiestate materiæ stili grauitas, arduitasque suppetit, neque è proposito sit themate illuc conuertere orationem. Aut

G g g g

si coner

si coner ed aciem inflectere, obueniet quod Augustum
 Cæsarem, in cuius oculis quiddam diuini vigoris inesse
 existimabatur, contuentibus contingebat, qui velut ad
 fulgorem Solis vultum submittere cogebantur. Et tot
 illucent oberrantia oculis sydera, vt præ nimis scintil-
 lationibus nesciat obtutus deprehendere, quò se defigat.
 Boiorum Rex erat Arnulphus Imperator Carolomanni
 legitima soboles, (quibusdam dictus Arnoldus) qui
 Carolo Crasso quantum corporis, animi crassitie labo-
 ranti, in Imperio successit à proceribus vltro & certa-
 tim appetitus. Qui Nortmannos Belgium diris cladi-
 bus atterentes pessumdedit, ac propè omnes occidione
 occidit. Cum enim anno 891 parùm fæliciter circa
 Aquisgranum fuisset in Nortmannos pugnatum, Arnul-
 phus cõacto exercitu, è Bauaria egressus, Rheno pro-
 perè transmissio, ac flumine Mosa celerius superato, eos
 magnis itineribus infecutus, & iuxta Diliam fluuium
 (qui Louanium, nobilissimam hodie Academiam in-
 terfluit) affecutus, vbi lignorum & cespitum congerie
 pro vallo, more gentis, muniti confederat, iussis equiti-
 bus ab equis defilire, & statariam ac pedestrem inire
 pugnam, summa vi vallum perripit, & castra expugna-
 uit: vix quoquam è suis desyderato; cæsis autem, vt
 Auentinus scribit, nonaginta hostium millibus, & se-
 cundùm Helmoldum, centum millibus. Cuius victoriæ
 ad nostram ætatem annum Louanij per solemnem
 supplicationem prima Dominica Septembris celebrari
 solitam monumentum exhibetur: quod Imperator ip-
 sissimo die Calendarum Septembris, quo Deus dederat
 vincere, in obtentæ victoriæ loco cum vniuerso suo
 exer-

exercitu solemnes preces in gratiarum actionem Deo obtulerit. Ab Arnulpho occurrit frequentium aliorum Imperatorum catalogus ; plures Henrici, Ludouici, Rupertus siue Robertus Bauari in memoriam subeunt Imperiali diademate præfulgentes. E quibus vnum tantum eligo, Sanctum Henricum Sanctæ Cunegundis maritum (nec enim aut locus, aut propositum patitur moram trahere) qui supra alios ad nostram facit scriptionem ; quod is Baldrico, eoque è viuis sublato, Sancto Wolbodoni illius successori Episcopis & Principibus Leodiensibus valdè addictus, Ecclesiam Leodiensem sua non semel præsentia, nonnunquam per dius & pernox in orationibus, nobilitauerit ; quam & ingentibus fauoribus dotauit, bonisque ditauit. Quantum æui longinqua valet variare vetustas ? Henricum hunc Imperatorem sanctum, fuisse Bauarum omnes vnanimes tradunt : in numero variant, vtrum eo nomine sit Primus, an Secundus Imperator. Discordiæ opinionum vnica causa diffensus scribentium de Henrico Aucupe, quem alij inter Imperatores collocant, facientes Henricum Primum, quo posito, Diuus noster erit Henricus Secundus : quidam Aucupem in Cæsarum albo prætereunt ; vt eum omittit Ioannes Baptista Egnatius. Sua sit singulis sententia ; ego Henricum Secundum apellabo, quandoquidem in Priuilegiis & Donationibus Ecclesiæ Leodiensis ipse se nuncupet Secundum. Trina enim verò Priuilegiorum & donationum Diplomata Sancti Henrici extant. Primum datum in Eretem quarto Idus Iunij anno Dominicæ Incarnationis 1006, anno verò Domini Henrici Secundi Regis quinto : secundum

Gggg 2

datum

datum Colonia Kalendis Iulij, tertium Treuiris pridie Idus Septembris; vtrumque anno 1008, & vtrumque cum hac finali clausula, Anno Domini Henrici Secundi Regnantis septimo. Vacante per obitum Ottonis Tertij Imperio Henricus noster Bauariæ Princeps potentissimus, nullo veterum Cæsarum pacis, bellive artibus inferior, anno 1002 renuntiatur Imperator.

Primo Diplomate vltra confirmationem Priuilegiorum à Prædecessoribus concessorum, & quod nullus deinceps in locis & territoriis ad Ecclesiam Leodiensem pertinentibus intra Imperij ditionem sitis quicquam iudiciale aut extraiudiciale contra voluntatem Episcopi, successorumque eius attentare audeat, dedit ipsi Præsuli, Successoribusq; (pono verba ipsa) Vt semper liceat res omnes prædictæ Ecclesiæ, & illi subditarum, sub tuitionis atq; immunitatis Nostræ defensione, remota totius iudiciariæ potestatis inquietudine, quietas possidere, & Nostro Imperio parere, atq; pro incolumitate nostri, & nostræ coniugis, & pro statu ac dignitate Regni nostri, vna cū Clero & populo sibi subiecto, clementiam Dei iugiter exorare, *Et quicquid de Præfatis rebus Ecclesiarum ius fisci exigere poterat prædictæ Ecclesiæ esset; vt deinceps ad peragendum Dei seruitium augmentum & supplementum fiat.* Secundo Rescripto ingentia nemora contulit, hoc verborum tenore, Omnium fidelium nostrorum industriæ notum esse volumus, qualiter nos diuini amoris instinctu quandam iuris Regni nostri forestam his terminis præcinctam, ex vno latere fluuiolis Polera & Edera, ex alio Summa fluuiolo, ex tertio Strata Imperiali, quæ à Summa tendit vsque ad Villam quæ nominatur Pons

Impe-

Imperij, ex quarto Mosa, & inter ortum Poleræ & Summæ siluam quæ dicitur Heua cum Banno nostro, ceterisque eius pertinentiis, Sanctæ Leodiensis Ecclesiæ Episcopo, eiusque Rectori, Baldrico videlicet Antistiti per hanc nostram preceptalem paginam concedimus atque largimur, & de nostro iure ac dominio in eius ius ac dominium transfundimus. Tertius Literis cessit eidem Baldrico directum dominium & ius quodcunque super propriis eiusdem Baldrici & fratrum eius filuis inter duo flumina, ambo Nithe vocata, & tertium Thylam nominatum, constitutis. Scilicet ostendit reapse verum Ptolomæi Regis dictum, Regium esse ditare magis, quam ditescere; & Pacati de Theodosio, Nullam maiorem esse Principum fælicitatem, quàm fecisse fælicem. Sanè amplissimæ & speciosissimæ diuitiæ sunt, fæliciter erogatis beneficiis latè posse censerî: vt magnificè, at verè, circumferatur illud, Hoc vno beata Regna esse, benefacere quod semper possint. Dum Sanctus Henricus anno 1019 Leodij palca celebrat, vt bonum est sui diffusiuum, Sanctum Wolbodonem Episcopum è Comitibus Flandriæ oriundum, hortatu efficace propellit, vt Monasterium Sancti Iacobi à Baldrico inchoatum perficeret. Morem gessit; perfecit opus sumptuosum & eminens. Miro in Deiparam ferebatur amoris ardore, in cuius honorem plurima templa à fundamentis excitauit; quoties in aliquod Oppidum appelleret, primam in æde ei factata noctem precibus continuis exigebat. Gentilitium est enim Bauaræ familiæ (sicut Austriacæ, quæ affinitatis vinculo, velut naturali insitione inuicem sororiant, & fratrisant) efflictim

Christiparam deperire, ac vnicè colere. Mille aedes
 sacras in vniuersum constituit: inter quas Basileæ pri-
 mariam, & Spiræ Regia magnificentia eam, quæ hodie
 basilicè supereminet, inchoauit, Conrardusque Secun-
 dus Imperator absoluit. Bellum Bohemicum, Sarmat-
 ticum, Illiricum seu Sclauonicum ope magis cælesti,
 quàm humana confecit. Moriturus Beatam Cunegun-
 dem vxorem vocatis propinquis commendans & red-
 dens; qualem accepi, inquit, talem reddo, virginem
 dedistis, virginem recipite. Et hanc Sanctam Cune-
 gundem fuisse vnà Bauaram, & Ducis qui marito
 in Ducatu successit sororem inter Scriptores & Ge-
 nealogistas conuenit. Tertio Idus Iulij 1024. ex hac
 vita in cælestem commigrauit, multis clarus miraculis,
 Bambergæ sepultus. Vbi & Sancta Cunegundis castis-
 simi sponsi vxor virgo, aliquamdiu viro superstes voluit
 inhumari. Digna tanto fratre soror Regina Gisela, quam
 ille Stephano Primo Hungarorum Regi despondit, ad eò
 fælicibus nuptam auspiciis, vt maritum Regem cum
 toto Regno ab Idolorum seruitute ad fidei Christianæ
 cultum adduxerit, deuotissimumque Deiparæ fecerit
 clientem. Qui regnum suum venerabili præcellentiæ
 epitheto familiam Mariæ nuncupabat: ipse Sanctorum
 albo adscriptus ex sancta Regina Gisela filium habuit
 Emmericum, etiam sanctum & Regem. Perplexa ad-
 modum foret disputatio, vter in hac Augusta familia
 sexus vitæ sanctitate præualuit: vtrique ex æquo palma
 detur. Beata Plectrudis vxor Pipini Herstallij, Caroli
 Martelli nouerca, filia fuit Bauariæ Regis. Beata Nort-
 burga Plectrudis ex Pipino filia virginitatem thalamo
 præu-

pretulit nuptiali. Bertha Pipini Regis vxor, Caroli Magni mater, Bauara itidem fuit: licet sint qui eam Imperatoris Græcorum filiam affirmant. Sancta Theodolinda Garibaldi Boiorum Regis fuit filia, quæ Agilulpho Longobardorum Regi data nuptui, altera Gisela, Regem & subditos Arianæ hereseos luto commaculatos, veræ Christianæ Religionis munditie perpurgauit. Et Gundeberga eius filia Longobardorum etiam Regina, tam sancta matre dignam se prestitit. Beata Agnes filia fuit Ludouici Bauari eo nomine Quarti Imperatoris, quæ cum ad virgines Diuæ Claræ Monachij apud Sanctum Iacobum misso rebus mundanis repudio diuertisset, & indignati subditi virginem inde abducere vi tentassent, sacrum Christi tabernaculum amplexa, quod à Deo precabatur, impetrauit, & expirauit. Cuius sororem Cunegundem nomine, Fredericus Austriacus viduus eiusdem Ludouici in Imperio competitor accepit vxorem, qui à plerisque Fridericus Tertius nuncupatur, quod ea lege pax inita fuerit, vt Imperatorium nomen simul retineret. Non ignoto per Romanum Imperium exemplo. Sic enim Adrianus Antoninum designauit successorem, vt ille sibi duos Annium Verum, & Marcum Antoninum dictum philosophum, adoptaret: qui duo postea Augusti Primi (in iure nostro passim Diui Fratres appellati) Rempublicam gubernarunt. Tanta in publico lætitia, vt fasti consulares ab his sumerent ordinem Consulium. Sic Senatus ipse aduersus Maximinum, occisis Gordianis aduentatē, fecit Maximum, & Balbinum Cæsares. Sic Diocletianus postea Maximianum seu Herculeum in collegam asciuit: & multi

in Occidente, Orienteque sunt deinceps æmulati. Quod non existimem facturum fuisse Alexandrum Magnum, qui sui capacem non rebatur orbem; multò minùs tulisset duos in vno Soles, qui partem Regni Darij cum decies centum millibus talentùm respuit: nec Iulium Cæsarem, aut Pompeium, quorum ille neminem priorem, hic ne parem quidem foret perpeffus. Eiusdem Beatae Agnetis quadam imitatione virgo Barbara Alberti Pij eo nomine Tertij Boiorum Ducis proles conubium Regium flammeo Regis cælorum posthabens, in eodem Monasterio Diuæ Claræ regulam professa, vitæ curriculum sanctissimè peregit. Taceo Sanctam Elisabetham Andree Regis Hungariæ filiam materno genere fuisse Bauaram, utpote quod Regina Gertrudis eius mater Boia esset. Nam de solis Episcopis Leodiensibus Bauaris isthuc sum dicturus, qui paterno genere Bauari fuerunt. In familiam Bauaricam asciscere possum Carolum Magnum (& hunc in Diuos relatum, à quo Bauariæ Duces originem ducunt) nisi quod, ut septem Græciæ Vrbes de Homeri patria longo, & huc vltq; indeciso certamine disceptarunt

Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamis, Chios, Argos, Athene,

Tam crudo & stricto stilo natalis soli questionem viderer terminare velle, in aliarum Prouinciarum & Urbium cunas tanti Herculis sibi vendicantium ruborem. Nonnulli natum eum Herstalli, vix vno à Legia lapide, quidam Aquisgrani, alij Ingelheimiæ volunt: reliquis alia placet patria. Herstallum, autum Palatium & Curiam, vbi Martellus auus editus & educatus, proauus
Pipinus

Pipinus (Herstallij cognomen inde adeptus) sedem figere solitus, velut natale solum amavit, & vbi, Imperator creatus, non desit (historia teste) frequenter pasca celebrare, locis celebrioribus postpositis. Id constanter afferere licet, Beatum Theffalonem Boiorum Principem, Pipini Regis, per Hiltrudem filiam, nepotem, coronam Bauarici Regni cum tonsura Sacerdotali in Ordine Sancti Patriarchæ Benedicti vltro commutasse. Nouissimè Serenissimus Bauariæ vtriusq; Dux Guilielmus, eo nomine Quintus, anno 1626 fato functus, Serenissimorum Maximiliani Septemviri, Ferdinandi item Septemviri, Albertique Ducum pater, thoro per Lectissimæ coniugis è Lotharingico stemmate obitum viduatus, religiosissimam vitam transfigens nunquid opere Beatum Theffalonem exæquavit, aut magè, superavit? Albertus Quintus auus Annæ Ferdinandi primi Imperatoris ex Anna Bohemiæ & Hungariæ Regina filia maritus, Heroas inter Heros præcipuus enituit, vt Phæbus reliquos inter planetas. Guilielmus Quartus proauus præsentem tunc & posteram ætatem docuit meritò iactari, Bauariam esse Catholicæ Religionis propugnaculum. Simulac enim Ratisbonam nouis Lutheri dogmatibus inescatam ad defectionem inclinare cognouit, capitali cavit edicto, ne quis è sua ditione in eam Ciuitatem in ipso quasi Bauariæ centro collocatam pedem inferret, nisi ea toto ex animo resipuisset, adiecta memorabili sententia, Citius, non vniuersam modò ditionem, sed vitam iri ereptam, quàm vt populum suum Lutheri præstigiis sineret dementari. Albertus Quartus abauus, non à sorte, sed à Sapientia cognomen Sapientis meruit:

H h h h quod

quod qui eloquitur, omnia profert. Impletum in eo Platonis votum, beatam futuram Rempublicam, in qua aut Reges philosopharentur, aut philosophi regnarent. Quos enim Græci antea Sophos, seu Sapientes vocabant, post Præceptorem Socratem Plato per modestiam philosophos, seu amantes sapientiæ dixit. Vxor ei fuit Cunegundis virginum formosissima, & matronarum pudicissima, Frederici Tertij Cæsaris & Leonoræ Lusitanæ filia, ac Maximiliani Primi Cæsaris soror vnica; quæ coniugi amantissimo anno 1508 defuncto iustis persolutis, non ad aulam, sed mox à funere ad Monasterium & contubernium Monialium virginum Monachij diuertit, vbi residuum vitæ ad annum 1520 angelicè transegit. Ataus Albertus Pius: quod pietatis elogium, potiore quàm Antoninus Pius Imperator Adriani successor ratione, fuit affecutus. Vno, nec amplius exemplo, innumeras inter causas, manifestum dabo. Albertus Secundus Imperator, idem Bohemiæ Rex, in flore ætatis, Ladislao infante in cunis vagiente vnico filio, decesserat. Bohemi apud Pragam conuenientes vnum totius Regni corpus efficiunt, & ad eligendum nouum Regem, diem statuunt. Regina Elisabetha infantis mater in diem præstitutam legatos mittit rogantes, vt Sigismundi & Alberti suorum Regum meminerint, nepotem, filiumque ne respuant, contra ius gentium paternam hereditatem puero ne adimant, foedera cum Austriacis percussa ne violent, pupilli atque orphani misereantur. Frequente Ordinum Conuentu plerique ex aduerso differere: Infantem Regno inutilem esse, Regem à regendo dictum, qui regendus sit

Regem

Regem vocari non posse. Satis esse Ladislao si post quatuor & viginti annos ad regnum vocetur, medio tempore locum alteri faciat. Vicit hæc sententia; & Albertus Baioariæ Dux Procerum voto Rex declaratur. Mittunturque ad eum primores regni, qui electionem denuntiant, & eum ad oblatum regnum vocent. Author mihi huius narrationis testis, in quem nulla suspicio cadit, Summus Pontifex Pius Secundus (qui ante Pontificatum Æneas Silius) in historia Bohemica. Ex cuius verbis peragam narrationem. Albertus ea virtute, atque animi moderatione usus est, quæ, postquam Reges esse cœpere, rarissima semper fuit. Nam venientibus ad se Bohemorum Legatis, amplum & nobile regnum offerentibus gratias egit, qui se vnum ex omnibus elegissent, cui parere vellent, dignumque tanto imperio iudicassent. Multa idcirco se debere Bohemis, neque id vnquam beneficij obliuioni daturum. At cum Regis Alberti soboles extet, indecorum esse cum alterius iniuria regnum quærere, paternam hæreditatem nulli auferendam; qui pupillos iure suo dispolient, Deo atque hominibus inuisos, poenas aliquando patrati sceleris dare: cognouisse se non vano rumore foedus antiquum inter Bohemos, & Austriacos extare, nisi deficiente mascula sobole Principem ne foras assumant; fidem seruare pulchrum, ne cui temere noceatur cauendum. Scelestam execrabilemque vocem illorum qui regnandi causa ius violandum astruant. Atque ita maiorem se spreto regno monstrauit, &, si verum fateri licet, clarissimum egit Regem. Nam regnum est apud eos qui spernunt, non qui cupiunt. Ita Pius Papa de Alberto Pio.

Addam Iusti Lipsij in pari causa (Ferdinandi scilicet, postea Aragoniæ Regis, qui delatum sibi ob Ioannis nepotis infantiam Hispaniense Regnum reiecit) censuram, & admirationem. Tu Fides, tu modestia, è cælo paulisper descendite, & hunc alumnum vestrum lætis oculis videte: quantò illustriorem spreto sic regno, quàm si decem fraude, vel ambiguo iure quæsisset? At quid opus ad præterita retrogredi sæcula? Nostrum, etsi ferax viciorum, non est tamen vacuum eminentissimarum virtutum. Maximilianus Bauariæ Dux & S.R.I. Septemvir per atavi sui Alberti Pij gloriosam & parùm tritam semitam quàm generoso gressu incessit? Procul ab ambitu & cupidine alieni regni, qui Ferdinando Secundo Imperatori Bohemię Regi, cui Fredericus Comes Palatinus inexcusando facinore Rebellionem Electionem obtentui habens, Bohemicum sceptrum eripiebat, opes, arma, & propriam personam in defensionem consociavit, & Generalis Præfectus exercitus Unionis Catholicæ, admiranda illa 1620 victoria apud Pragam Capitalem Regni Urbem & sedem, dextrum in acie cornu obtinens (læuum Comite de Bucquoy Cæsarei exercitus Duce regente, & fortissimi militiæ Ducis munus explente) Frederici vsurpatoris vires totas confregit, & eo prælio regnum legitimo Regi asseruit, atque firmavit.

Ernestum tritauum, Stephanum, Ludouicos, (inter eos Ludouicum Quartum Cæsarem) Ottones, & alios Maiores vsque ad Ottonem Witelspachium sub Frederico Imperatore circa annum 1180 Bauariæ prædecessoribus interceptæ recuperatorem, & ab eo ad Carolum
Magnum

Magnum vsque stirpis authorem continuam seriem, vt
omittam cogit tenax propositi ratio; ne per affectatio-
nem longius à concepto calamus distrahatur. Nutu
duntaxat innuam. Ludouico Pio Cæsari Caroli Magni
filio filij fuere Lotharius, Ludouicus (Germanicus di-
ctus) & Carolus Caluus; quem tertium pater ex Iudi-
tha Bauara secunda vxore sustulit. Genitore vita fun-
cto tres partiti sunt regnum paternum: vti Ludoui-
cus Germanicus Orientalem, Carolus Caluus Occi-
dentalem, Lotharius Imperator mediam nancisceretur
portionem. Lothario abiecta purpura, & sceptris apud
filios relictis, monachum in Prumia professus; & Lotha-
rio Secundo ex inde sine legitimis liberis emortuo, Lo-
tharingia, ab eo sic dicta, patruis, ad fratrum exclu-
sionem, accreuit. Vbi verò Ludouicus Germanicus in
fata decessit, terni iterum fratres Germanico proгна-
ti, represso Carolo Caluo, in hereditatis scissionem ve-
nerunt: & Carolomanno Boiaria, Pannonia, Bohemia,
cum Sclauis, & Morauis cessere. A quo Carolomanno
hodierni Bauariæ Duces non interrupta marium suc-
cessione genus ducunt: & per eum à Carolo Magno ad
Pipinum Regem, Carolum Martellum, Pipinum Her-
stallium, & Ansegisum recto ordine Brabantia Principes,
natales suos veræ & vetustissimæ nobilitatis ima-
ginibus illustrissimos reducunt. Ducis autem Ansegisi
prosapiam anteriorem qui nosse volet hanc ex Trithe-
mio in Chronicis accipiat. Ansegisi pater fuit Sanctus
Arnulphus, cuius progenitores & maiores recta linea
fuerunt, Ansegisus, Nicanor, Sigebertus, Priamus,
Heribertus, Leontius, Merouëus, Diocles, Sunno,

Genebaldus, Dagobertus, Marcomirus, denique Clogio Rex Francorum Orientalium, seu Franconum. Si altius penetrare, & cum aligero Iouis alite nubes transcendere peroptas; inuenies hunc Clogionem descendisse ab alio Clogione pariter Francorum Rege, quo regnante, Saluator noster Christus Virgineis Deiparæ claustris egressus in orbem venit. Cuius Clogionis pater fuit Rex Francus (à quo Sicambri dicti Franci) Antarij Regis filius. At, quò me incogitantem ardor abripit? Centum ijsque aureis linguis, & adamantino calamo, faucibusque Stentorum mille opus sit ei præconi, qui Augustæ domus Bauariæ laudes aggrediatur. Tacitus intra religiosum silentium admirari, venerarique malim, quàm pro olorino cantu anserinum strepere. Dicere tantum eos Antistites & Principes Leodienses est animus, qui paternum genus ab hoc limpidissimo, nobilissimoque fonte deriuant.

A Sancto Theodardo decimonono Tungrensium, aut Traiectensium Episcopo, cui Sanctus Lambertus proximè successit, fas sit exordiri. Hunc enim Prouinciales, peregrinique scriptores Principis Bauari filium ex Comitissæ Namurcensis filia faciunt. Etsi instar sequentium, inter Leodinos Antistites propriè non sit referendus, cum Traiecti tantum sedem fixerit, & Leodium, quod nondum erat, nunquam viuis accesserit. Viuis, inquam. Nam mortui Martyris corpus, ipse Lambertus breui Martyr etiam futurus aliquanto ab obitu interiecto tempore post multas flagitationes ab incolis loci vbi inhumatus fuerat, obtinuit, & in Oratorio Sanctorum Cosmæ & Damiani condidit. Quæ opinio.

opinio probabilior est eorum qui hanc translationem Diuo Huberto tribuunt. Propè Spiram Nemetum Urbem, ad quam pro repetundis Ecclesiæ suæ Traiectensis bonis ab annis iam tunc circiter triginta ablati, Cæsari aduersus iniustos detentores exoptulaturus dum properat, in raptorum insidiantium manus incidens, immaniter fuit peremptus.

Absque hoc Gerbaldus Leodiensium quartus, & Tungrensiū quartus & vigesimus Episcopus Principem sibi locum vendicat. Quem constat fuisse filium Bauariæ Regis, seu Ducis. Olim quippe, qui nunc est Ducatus, Regnum erat. Interfuit dedicationi Regiæ Ecclesiæ Aquensis & Concilio 350. Episcoporum sub Leone Quarto Pontifice, Carolo Magno Cæsare assistente: vbi constitutum traditur, vt deinceps Archiepiscopus Coloniensis Electum Imperatorem consecraret, & Archiepiscopo mortuo, aut ægro Præsul Leodinus. Eius certè rogatu Leo Papa, Tungrensem, & Visetensem Ecclesias sub Deiparæ Virginis inuocatione sacrauit. Non quod Tungrensis tunc demum inceperit, quandoquidem Sanctus Maternus primam illam cis alpes Christiparæ erexisset; sed quia exciso dirutoque ab Hunnis Oppido sacra ædes vnâ fuerat deleta, nec intra ducentos annos restaurata.

Reginaldus (quidam legunt Reinaldum) post plures à morte Gerbaldi intermedios Antistites, Leodinæ Præfectus Ecclesiæ Bauaro fuit Duce genitus. Mosam flumen ingente lapideo ponte Leodij iunxit, vltra duos minores in Peninsula locis palustribus structos, & tertium super Vrta fluuiō. Ecclesiam Sancti Laurentij
iuxta

iuxta muros ædificauit, & opulentis fundis, censibusque monasterium dotauit. Templum etiam parochiale Sancti Nicolai in monte publico erexit aduersus muscarum tunc infestantium, mortifereque aculeantium agmina; quod omnium primum in his partibus Diuo Nicolao dicitur fuisse dedicatum. In pauperes munificentissimus extitit, vt qui mille & ducentos illorum aleret, & alios à stipe per verecundiam abstinentes conducta mercede pasceret. Annona autem aliquando ingrauescente magnam aduenarum propriis sedibus quærendo victui egressorum multitudinem benignè excepit & sustentauit. Bello non inferior pacis artibus. Cum Odo Campaniæ Comes Gallorum fretus auxiliis in Conradum Imperatorem insurrexisset, & in Goselonis Lotharingiæ Ducis Cæsari adhærentis inuidiam, castro Barenfi expugnato, Tullum valida circumdedisset obsidione, Reginaldus non modicis copiis conscriptis Duci se adiunxit, & lata hostium strage edita Odonem ipsum cum potissima nobilium parte prostrauit: cui & Lotharingus non agrè potissimam victoriæ partem imputandam agnouit.

Reginaldum, interposito duntaxat Wasone Episcopo, secutus est Theoduinus Ducis Bauariæ filius, Placidum (vt inquit Chronista Laurentianus) Ecclesiæ Leodiensis sydus. Deuotione & cultu in Deiparam Virginem, quam vnicè venerabatur, excelluit: cui in Oppido Hoiensi insignem Collegiatam Ecclesiam, loco ecclesiolæ à Diuo Materno primitus sacratæ, à fundamentis excitauit, adiecta dote & supplemento Canonorum quindecim supra parem inexistentem numerum: & Oppi-
danos

danos magnis insigniuit priuilegiis. Locus ita viuo placuit, vt eum in sepulturam delegerit. Inhumatus est ante altare in præfata Ecclesia. De qua in suo priuilegio anni 1066 in hunc inquit modum, Si quidem Ecclesiam à fundamentis ad laquearia, à laquearibus & vltra, reædificauit, quam etiam in auro & argento, & gemmis & prædiis pro modulo meo ditauit, & de Agar Saram effeci. Enimverò, vt id transcursum dicam, Huiusmodi situs amænitate, loci natura, & elegantia operis non multis cedit. Ferunt Gregorium Decimum Pontificem Maximum, qui diu in Ecclesia Leodiensi Canonicus & Archidiaconus resederat, in laudem pronuntiasse, Vix in orbe reperiri posse tam bonum Castrum cum tam bono Oppido. Ante eum Antoninus Pius Imperator circa annum Christianum 148 cum ad has Gallia Belgicae partes aduentasset, explorato loci ingenio, amænitateque simul captus, arcem struxisse, & Urbis pomerium protendisse traditur. Tempore Ioannis Guidonis, qui fuit septuagesimus primus à Diuo Materno Episcopus, effossis in nouam aulam fundamentis, eius Cæsaris imago fuit inuenta. Theoduinus spiritualis, temporalisque Ecclesiae Leodiensis incrementi studiosus à Richilde Hannoniae Comitissa, illiusque filio Balduino, Hannoniae Comitatum Diuis Mariae & Lamberto tutelaribus acquisiuit, acquisitumque iisdem in feudum ab Ecclesia tenendum recognoscendumque concessit; Henrico Quarto Imperatore speciali Diplomate quinto Idus Maij 1071 id ratum habente. Sub eodem Stephanus Papa, (quem Leodij à pueritia educatum refert Ægidius aureæ Vallis) notabilem gloriosissimi ligni Dominicae Crucis partem

partem Cathedrali donauit Ecclesiæ, statis anni solemnitatibus per Protodecanum ab inde deferri solitam.

Ioannes de Bauaria septuagesimus nonus Tungrensium Episcopus ad Insulam postulatus, anno 1389 aut iuxta alios 1390, Ecclesiæ & Principatus Leodiensis regimen suscepit. Septemdecim (aut secundum nonnullos octodecim) erat annorum, Alberti Bauariæ Ducis, Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ Comitis filius, cui inaugurationem auspicianti, urbemque introeunti pater latus dextrum, Guilielmus frater sinistrum texit, longa præeunte, & sequente Comitum, Baronum & Dynastarum caterua. Faultissimum, splendidissimumque diem qui tam gloriosæ pompæ illuxit ! Obuersatur oculis Scipio Africanus, qui, ne Prouinciæ Asiæ fors fratri suo erepta ad Lælium alioquin arctissima familiaritate iunctum transferretur, Legatum se L. Scipioni fratri in Asiam iturum promisit, & iuit: maior natu minori, gloria excellens laudis adhuc inopi, & nondum Asiatico iam Africanus. Et Fabius Rullianus summus Imperator, qui Fabio Gurgiti filio ad bellum difficile, & periculosum conficiendum legatus ire sustinuit: & postmodum triumphantis currum equo insidens, sequi quem ipse paruulum triumphis suis gestauerat, in maxima voluptate posuit. Rem non minus spectabilem altera ab inauguratione lux præbuit. Dum idem Dux Albertus genitor in eodem virorum nobilium apparatu, Hannoniæ Comitatum filio & Ecclesiæ Leodiensi in feudum recognouit, proque eo fide se clientelari obstrinxit. Quia in nemine aliorum Principum Bauarorum, ne nauum quidem, Zoili exprobrare possent, in
hunc

hunc immodicè inuehuntur, quod sub eo Ciuitas non modica sit attrita clade, multis popularibus in acie cæsis, & quibusdam rebellionis antesignanis à pugna ultimo supplicio affectis. Perpetua quasi est populi victi & debellati consuetudo odisse victorem, & insultare mortuo. Qui etiam iure cæduntur virgas, & fustes abominantur, & cædentem seueritatis, imò crudelitatis arguunt.

— *Quod enim dubitant componere crimen
In Dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Balthea?*

Quod probè tenens Marcus Antoninus Philosophus ad Senatum pro incolumitate liberorum, & generi, Auidij Cassij hostis sui scribens inquit, Vtinam possem multos etiam ab inferis excitare! Non enim vnquam placet in Imperatore vindicta sui doloris, quæ etsi iustior fuerit, acrior videtur. Non eò solùm misera est fors Principum (vt omnium primus dixit Domitianus, & post eum Adrianus) quod de coniuratione comperta iis non credatur nisi occisis, sed quod iis aduersa omnia à maleuolis imputentur. In tantum vt sterilitatis annorum, malignitatis syderum, & intemperiei aëris rationem improbi ab iisdem repetant. Quod pro Bellicis Ducibus Iulij Agricolaë gener queritur, Iniquissimam ideo bellorum videri conditionem quia prospera omnes sibi vendicant, aduersa vni Duci imputantur; promiscuum est togæ & sago, Mineruæ, & Bellonæ. Ideo paucis dispicere volo quàm culpæ obnoxius, aut vacuus sit, nec diutiùs patiar vagis vulgi sermonibus

intaminatos tanti Principis manes vapulare. Plebicolæ, quò licentiosius plebis alant furorem, populare dictum crebrò vsurpant, *Quicquid multis peccatur inultum est*, & vbi alea secùs vertit, alienum non suum facinus inculant. Inter huius facti scriptores miror Suffridum Petri ita priuato tribuere affectui, vt Henrici Peruuissij intrusi Mamburni, & Theodorici eius filij, quem Princeps Ioannes Bauarus Canonicatu & Archidiaconatu donauerat, verum Principem solio deturbantis, flagitium diminuere, si non excusare videatur. Etsi nihilominùs in eiusdem Principis laudem in ipso principio historiae, vicem eius miserans, originem rebellionis his verbis exponat, *Quanquam vir natura bonus esset, in ipso tamen statim initio aduentus sui, calumniandi ansam factiosi acceperunt, ex eo primùm quod amicorum potentia illis formidabilis erat: dein quod immaturæ adhuc esset ætatis: & maximè quod dissimularet mercatorum querelas, quos autoritate Regia Bolandus in Francia detinebat ob id quod castrum eius iniquè occupassent Leodienses. Rectè, calumniandi occasionem vocat. Quandoquidem amicorum potentia bono & commodo subditorum conduceret, & semper conduxit: & ætas quamuis immatura sacerdotio, non esset immatura politico regimini, neque sæcularium foret in annos inquirere, sed Capituli viam postulationis idcirco ingressi; non raro Leodij, & vbique exemplo. Neque pignorationes & clarigationes procurante Bollando iniuste à Leodiensibus arce sua spoliato, in Gallia acti-
tatas soluere deberet, aut volens posset. Cornelium Zantfliet, qui veritati totum, passioni nihil indulsit,*

tutius

tutiùs sequar. Scriptionem aggrediens, inquit, Receptus est cum ingenti tripudio Cleri & Populi, gaudentibus vniuersis, quod tam generosum virum in suum Dominum ac Principem adepti fuissent. Quæ sub eo gesta sunt non est meum hîc prosequi, præterquàm quod suis locis pro re nata aliquid putem summis digitis attigisse: id modò ad amouendum culpam, & ad vulgaris improprij exhibilationem, ex dicto Zantfliet per compendium admouebo. Hædrotiis (quos Latino vocabulo ofores & hostes iustitiæ & æquitatis dicerem, & sacra Scriptura homines de Belial) iura Ecclesiæ & Principis aperta vi carpentibus, sat habuit Princeps Leodio cum tribunalibus suis Traiectum, Hoiuq; secedere, vt Absalonem filiû Regis Propheta obtutibus suis frustrari. Quibus verè aut fictè pœnitentibus iterum ac tertio secessionem fecit, ea sola pœna contentus. Perduellibus creuit proteruia. Quidam Ioannes de Calceata (Latinè diceres de Platea, aut Plateola) ferali etiam hodie Leodij nomine, tunc Burgimagister, facta ad Diuam Hallensem peregrinatione, Henricum Percuissum adiit, tutelam, vulgò Mamburniam ipsi, & filio Theodorico Episcopatum obtulit, eoque captos fascino Duces coniurationis habuit. Pater Protectorem, filius Episcopum agunt: reiecto Innocentio Septimo, vero S. Petri successore, confirmatione ab Antipapa Petro de Luna tunc Auinione agente per Iacobum Baddus Platearum pauimentatorem pro intruso Antistite subreptim & simoniacè obtenta. Cunctationem an patientiam nimiam dixero? Huc vsque Princeps firmus in quietis cõsiliis; etsi mora omnis noxia esset, moratur,

& gladio, quem cuique pro sui tuitione natura concedit, abstinet. Trudonopoli, quò Canonorum & fidelium subditorum bona pars perfugerat per Rebelles expugnata, Traiectum geminata obsidione tentant, inhonoratam bis repulsam & iacturam passi. Fraudes & dolos armis miscent, ficto & imposito apud Principes vicinos, quod Princeps Ioannes Bauarus idè Traiecti sederet, vt Ruperto seu Roberto Cæsari, etiam Bauaro, viam faceret ad Ducatum Brabantia occupandum. Technis postea parùm succedentibus, auxiliariis è Germania copiis, præfertim equestribus adiutus (quarum Præfecti viri nobiles ab historico nominatim designati, strenuam admodum nauarunt operam repressis non sine cæde Rebellium incurfionibus) neque sic antiqui propositi, solitæque humanitatis oblitus, amicè scripsit Leodiensibus, vt incertum belli euentum perpendere, redirent ad cor, eiectisque authoribus & incensoribus malorum, debitam sibi obedientiam præstarent; offerens præteritarum iniuriarum amnestiam, libertatumque & priuilegiorum conseruationem omnimodam. Horrendum est auditu, fædissimumque dictu quod sequitur, neque à modestia stili mei enarrationem impetrare queam; historici verba subijcio, At Leodienses malignorum qui inter eos versabantur instinctu, instar leopardorum magis ex oblato crudescerent, post triduum quo responsum exspectabatur, corticem arboris ad similitudinem literæ missiuæ præciderunt, & complicauerunt, cui septem chordulas appendentes septem sigilla de stercore bouum impresserunt, & tanto Principi hoc modo transmittere in vilipendium non erubuerunt.

runt. Nil vnquam simile è profunda barbaria profectum legi, nisi fortè quod Quadus quidam apud Pomponium Latum admisit in Constantium Arrianum Iuliani prædecessorem. Verùm gens Quadorum barbara nec Constantio, nec Imperio suberat. Dum Constantius (inquit) cum Sarmatis, Dacis & Quadis foedera ferret, & in suggestu orationem haberet, barbaris malè audientibus, quod ad hoc opus assueti non erant, vnus è Quadis secessit, & stercore alterum è calceis repleuit, sub veste tulit, & propiùs accedens in vultum concionantis proiecit. Interim nihilo segniùs cingunt, premuntq; Traiectum obsidione, quam per centum & tredecim dies pertinaciter continuarunt, donec ad famam Burgundionum, Flandrorum, Hannoniorum, Hollandorum, & Frisonum suppetias obsessis ferentium (rei indignitas Ducem Burgundiæ, Ducemque Guilielmum Hannoniæ Comitem, & alios Principes viros mouerat) ea soluta, separatas acies Ducis Burgundiæ, Ducisque Guilielmi Hannoniæ Comitidis dissipare conati, coniunctas sensere. Ante manuum consertionem (prælio non interfuit Antistes, vt qui Traiecti esset) repetita fuit conditio remissionis iniuriarum, dummodo sanam mentem induerent. Ad nuntium victoriæ accurrens Princeps, qui nihil de pugna ante inaudierat, alter Marcellus illachrimauit, seque pro patre non victore gessit: multitudini pœnam deprecanti, & senos ac viginti seductores sistenti, ignouit. In Antipapæ Nuncium, intrusum Suffraganeum, & alios nebulones, qui Canoniorum Clericorumque veri sui Episcopi & Domini partes secutorum beneficia improbè occuparant, iure actum.

actum. Mamburnus, & Theodoricus filius, ferociorefque plerique in acie occubuerant. Prorsus hic extra noxam, & nil est quod lior damnet, nisi subditorum insaniam, & fortunam fortè; aut mores temporū (scissâ tunc schismatibus sancta Ecclesiâ, liberiùs fuit populis delirare) per quæ susque deque sacra prophanis conuoluebantur. Videor mœstum Principem audire Legiam suam Iuliano dicto compellantem

Ille sit, ille nocens, qui te mihi fecerit hostem.

Innoxius certè is fuit, & quotquot erant probi sic senserunt. Integrum Capitulum Cathedrale (vnico Canonico excepto, non tam suo motu, quàm patris Pereuissio adhærentis metu) vt particeps, comesque esset sortis sui Principis, vrbe excessit; maxima reliquorum Clericorum pars, Scabini omnes, plerique Nobiles, Feudales viri, Ciues locupletes, & quicumque timorati, laribus carere, quàm Domino suo dēesse maluerunt. Idem vicinorum, exterorumque fuit iudicium, qui publicâ causâ duxerunt Principi à suis circumuallato & oppresso opem ferendam. Itaque nemo desyderet in Ioanne Bauaro bonitatem, sed fælicitatem duntaxat; culpâ subditorum, quibus licuit esse fælicissimis. Et quocumque vertat se inuidia, nequit diffiteri duplex, & vtrîmque magnum, Reipublicæ incrementum, ex Pacto Tungrensi 1403, & Regimento anni 1416: illo Magistratus Ciuicus aliqua iurisdictione munitus fuit & decoratus: isto militari disciplinæ suus ordo assignatus, suumque honestamentum, & robur.

Gerardo Grosbekano Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali,

dinali, Principe pacifico, multæ prudentiæ, innocentiæque anno 1580 sub finem mensis Decembris è terrestri principatu ad cælestem euocato, Serenissimus Ernestus Bauarus Alberti Quinti filius, Guilielmi Quinti frater, quem viuens Gerardus successorem designauerat, optaueratque, vnanimi Canonorum omnium eligentium consensu, vltima die Ianuarij 1581 Episcopus & Princeps Leodiensis renuntiatur. Princeps bono totius Romani Orbis natus, cunctis naturæ & disciplinarum ornamentis supra cæteros, Atlas alter, emicans Traianum virtute, Cæsarem clementia, morum grauitate Neruam, Antoninos bonitate, Henricum Secundum Cæsarem gentilem suum Orthodoxæ Religionis zelo nobis exhibens. Pro Sacro Imperio plurimos fæliciter labores exantlauit; vbique in comitiis & diatis Imperialibus fortissimus Fidei Catholicæ athleta stetit, pro pace inter Christianos vniuersali, & bello Turcis communiter indicendo consilia sua strenuè direxit; quo nomine Clemens Octauus Papa singulari Diplomate (quod breue Apostolicum vocât) ingentes eidem grates agendas censuit. Fuit & ei sanctum, fælixque bellum aduersus Gerardum Trucesium intrusum in Electoratum Coloniensem: Calvinismum in Aquisgranense Oppidum irrepentem, & iam germinantem ex Cæsarea commissione auulsit, Catholicum ibi Magistratum detracto hæretico restituit. Ditionem verò suam Leodiensem non in centro tantùm & visceribus, sed in finibus & frimbriis à lue hæreseos intactam, tutamque præseruauit: Ducis Alensonij, à recessu Mathiæ Archiducis, Ducatum Brabantiaë ambientis, & Oppida Leodiensis

Kkkk

diensis

diensis Principatus per emissarios suos affectantis, secretos, mortiferosque conatus anteuertit.

Amplum Palatium oportuno & salubri loco intra urbem conditum, irriguum aquis, ædificiis & hortis permagnificum (quod Domus Bauaricæ nomen ab eo obtinet) in vsus Valetudinarij infirmiorum pauperum & nominatim indigenarum conuertit, censibus opulentis eam in rem assignatis. Quo in Nosocomio non tantum quæ ad curam corporum, & morborum medellam congruunt, suppeditantur, sed, vt ægrorum animabus apprimè consultum esset, Moniales hospitalariæ perpetuis temporibus ibidem sunt collocatæ languentium ministerijs incumbentes, necnon Sacerdos peculiaris continuus parochus, quotidie sacrum Missæ sacrificium celebraturus, & suo tempore Sacramenta Ecclesiæ administraturus. Monumentum inconcussæ æternitatis, Deo acceptissimum, & pyramidibus Ægyptiorum Regum ad caducæ memoriæ subsidium frustra excogitatis (quod Regum nullus qui eas in sepulchra condidère in ijs sit, manseritue sepultus) longè perennius.

Ei debet electio Consulium & Magistratus Ciuici formam illam ingeniosam anno 1603 præscriptam, abusus à stirpe & radice auulsuram, rimasque corruptelis per apertas fenestras, si non ianuas, intrantibus obstructuram: nisi inuia ambitioni quorundam candidatorum, & gulæ vilis plebeculæ nulla via esset. Seminarium Theologicum Leodij instituit, vt ex eo post sufficiens studium, viri docti & bene morati Sacerdotio initiati, in Ecclesias Parochiales, futuri idonei Pastores per Patriam
& Dice-

& Diocesim Leodiensem, in sacram Coloniam dimitterentur, vberem in vinea Christi messem demessuri. Postremò conspicuum Collegium in Seminarium parochorum fundauit in Celeberrima Academia Louaniensi; in cuius frontispicio optimo iure quis inscripserit, quod olim apud Ægyptios in sacra Bibliotheca legabatur annotatum, *Animi Medicamentum.*

Quàm maturus in deliberationibus, tam promptus in exequendo, & totus sibi in periculis præsens. Harangierus ordinum ductor pro Fœderatis Prouincijs anno 1595 mense Ianuario arcem Hoiensem nocturnis dolis & proditione perditissimi cuiusdam ciuis (cognomento Greuisse) ad radices rupis, in cuius culmine arx est sita, habitantis, per triginta viros selectos interceperat, deque euentu doctus cum quatuordecim equitum centurijs, & duodecim peditum vexillis præparatis aduolans, oppidum vnà in potestatem redegerat. Magnanimus Princeps ad nuncium Sinonianæ fraudis, gnarus ingruente ex improviso necessitate, arripienda potius quam sequenda consilia, & celeritatem esse animam executionis, ne momento quidem cunctatus, abiecto cibo in arma profiliit: & Harangierum ipsum præmissa subitiorum cohors præuenerat, nisi Oppidanorum aliqui hostibus addictiores, ijs portas vrbis patefecissent. Sed nihilum animo fractus collecto milite vrget obsidionem, auxiliarijs copijs Regijs, quibus Fontanus, Berlemontius, Mottæus & alij primarij proceres præerant, potissimum adiutus. Admotis schalis decimo & tertio die Martij non sine cæde hostili Oppidum receptum, & vigesimo eiusdem mēsis Arx in deditionem

venit, mille & quingentis ictibus machinarum bellicarum percussa. Deditam Rex Catholicus memoranda in omne ævum beneficentia Principi restitutam voluit, cauto vt deinceps Viri & Arci tutandæ Gubernator imponeretur. Velocitatis præmium mox patuit, quod iam septingenti equites & bis mille pedites expediti à Principe Nassouio ad agrum Coloniensem aduentarant, & Turenæ Comes militem vndique cogeret Nassouianis iungendum. Ita Semiramis, planè virilis spiritus regina, circa cultum capitis occupata allato nuncio Babylonem defecisse, altera parte crinium adhuc soluta protinus ad eam expugnandam cucurrit, nec prius decorem capillorum in ordinem, quàm tantam urbem in suam potestatem redegit. Sic Claudius Nero Annibali in Italia oppositus audito Asdrubalem Annibalis fratrem superatis iam alpibus appropere, ad Liuium Salinatorem collegam dies noctesque, non intermisso itinere, tetendit, duplicatis viribus cum Asdrubale pugnavit, & eâdem celeritate in sua castra reuersus, occisi Asdrubalis caput ante stationes Annibalis fraterni casus ignari proiecit.

*Immortalia ne speres monet annus, & ævum,
Quæ rapit hora diem.*

Mortuus est incomparabilis Princeps die 17 mensis Februarij 1612, eodem penè tempore, certè anno, & mensis duntaxat vnus interuallo, cum Rodolpho Imperatore eius nominis Secundo. Annum obitus vtriusque Numerale hoc distichon, cuius affinis meus Petrus Roscius author tunc fuit, dupliciter indicat, alludens

ad

ad bina successiuè Principis symbola, vnum, ALTERA
PARS AVDIATUR, alterum, OMNIA.

*ALtera pars tantVM perIit pereVnte RoDoLpho
OMnia In Ernesto rapta fVere DVce.*

Lugubre amænis Camænis fatum, verum suum
Apollinem sublatum gementibus. Qui in abditioribus
multiformis naturæ arcanis, cum Aristotele & Plinio
Seniore, sciuit scibile quicquid fuit, & peritè potuit de
singulis artibus cum singulis artificibus philosophari.
Tenens cum Orpheo plectrum, cum Æsculapio bacu-
lum, cum Archimede radium, cum Perdice circinum,
cum Vetruiuo perpendiculum. Inuestigans cum Tha-
lete tempora, cum Atlante sydera, cum Zeto pondera,
cum Chryssippo numeros, cum Euclide mensuras. Tum
in conuentibus & confessibus Imperialibus & Electro-
ralibus quâ plusquàm Frontoniana grauitate, quo Peri-
clæi eloquij flumine momentosa negotia Dei & Ecclesiæ
Catholicæ honorem, Sacrique Imperij salutem & de-
cus tangentia tractauit? quanto rationum robore, quali
maiestate & autoritate, quàm tælice successu, quæstio-
nes difficultatum spinis hispidas extricauit? & rogatus
sententiam dicere, vt pro materia proposita, neruosè,
luculenter, ponderosè, & concludenter differuit?
quandoque diuidens vt Socrates, & explicans vt Plato,
nunc tonans cum Demosthene, vernans cum Horten-
sio, tardans cum Fabio; modò suadens cum Catone,
dissuadens cum Appio, & vt plurimùm, cum Cicerone
persuadens.

Non Romani Germanicum, Persæ, & Macedones

Kkkk 3

Alexan-

Alexandrum, quantum subditi, alienique Ernestum luxere. Vero gemitu, & nequaquam ad ostentationem composito. Luctum temperavit Serenissimi Ferdinandi Bauari eius nepotis certa successio. Viuo enim Coadjutor datus fuerat: in quo tanquam Phœnix Arabicus reuiuere. Verus Phœnix utinam quinque saltem ætates (quot esse Phœnicis maximè vulgatum est, etsi mille quadringentos sexaginta vnum annos aliqui tribuant) perennet? Qui thure & succo viuit amomi. AVITA nimirum FIDE: vt non sine causa pro symbolo & hieroglyphico ei sit; & MORVM SANCTITATE. Quique, velut inter cinnama, nardum, cassiam & myrrham, quibus sacra Soli volucris nidum construit, in mediis exquisitissimorum meritorum odoribus æuum traducit. Cuius encomiis supersedeo impræsentiarum; ne palpum obtrudere videar. Quanquam Heroicarum culmen virtutum multis contignationibus transcendat assentationis gradationes. Ne quod Pescennius Niger (quem Apollinis Delphici vates consultus respondit Optimum esse Imperatorem) cuidam panegyricum recitare volenti dixit, fortè audiam: Scribe laudes Scipionis, vel Annibalis, aut alterius Ducis optimi vita functi, vt quod ille fecerit etiam nos imitemur. Nam viuentes, maximè Principes, à quibus speratur, laudare ridiculum esse: se viuum placere velle, mortuum etiam laudari. Istud tantum nunc dixero. Si virtus ipsa suis absolutissima numeris artifice delineari posset penicillo: non vt Praxiteles ad Gnidiam Venerem effigiandam è præstantissimis forma fæminis quod erat perfectius collegit; vnus Fer-

dinandi

dinandi Principis vultum (formam Imperio dignam) animum, & mores, ei ad viuum exprimendæ abundè suffecturos. Vbi tanquam in nitidissimo speculo, Epaminondæ sapientiam, Themistoclis prudentiam, Phocionis patientiam, Aristidæ integritatem, Socratis constantiam, lenitatem Iulij, liberalitatem Titi, Alexandri Mammæi iustitiam, Augusti humanitatem, pietatem Caroli Magni progenitoris, & Henrici Secundi consanguinei castitatem cerneremus repræsentari. Seu, vt compendio complectar, velut in altera noui Archimedis vitrea sphaera, loco cælestium motuum & syderum, diuinas dotes vndequaque interlucentes contemplaremur. Verùm rursùs Timantis in hoc Agamemnone, & Euphranoris in Ioue efformando manus deficerent. Nec totius Parnassi solertia in vnum contracta eò valeret assurgere. Et sius alibi locus erit, aspirante superi numinis aura, copiosè pro veritate de rebus eius Principatu in hunc diem gestis differendi.

Interim facturum me absque diuerticulo, & non abs re arbitrabor si stilo hodie ad fulgorem emicantium illius virtutum temperans, ad parentis vtriusque laudes orationi erumpere luctanti habenas ad vnam aut alteram cursuram laxauero. Fortes creantur fortibus, & bonis boni, præferim quando congrua educatio accedit. Leo leporem non generat, nec Aquila palumbem.

Dux Guilielmus Quintus, Pij nomen iure optimo sortitus, pater fuit. Pij cognomen Metellus Pius inter Romanos, quantum autumo, primus lachrymis suis clarum effecit, à pertinaci erga exulem patrem amore

illud

illud affecutus. Guilielmus ab omni pientissima vita, in qua lior nihil carpere, aut maculæ speciem appingere queat, honorificentissimum Pij titulum accepit. Non texo vitæ historiam; proprius est aliorum scriptorum optimus labor; duplicem tantum demeto spicam è fecundissima segete. Non quod plurimæ actiones cum his duabus de palma concertare non debeant, sed quia primæ legenti sub manu quasi nascuntur. Vna est; ardentissimi quem semper erga Immaculatissimam Deiparam gessit, affectus symbolum. Vnicum, offerentibus sese innumeris, referam. Tanta Princeps nuptiis alligatus (quæ vnæ fuerunt), in ætate virili constitutus anno 1585 postpositis quibuscunque, solius gratia religionis procul ad Ædem Lauretanam peregrinari sustinuit. Modum ex P. Antonio de Balinghen in sua Ephemeride expono. Præmissis donis sanè regiis, equo generosissimo, iconeque argentea ebena inclusa Virginis IESVM puerum gremio gestantis & in Ægyptum cum Iosepho fugientis, candelabroque argenteo rarissimi operis, librarum octoginta, in quatuor & viginti ramos totidem cereis continendis, expanso, numerata insuper in perpetuos cereos dote, ipse ignotus ed perrexit, turbæ immixtus nullum admittens genubus scabellum, ad plures dies tam assiduus fuit in orando, vt in Deiparæ Virginis domo habitare videretur. Eidem obtulit libellum ex auro solido gemmatis sigillis egregiisque imaginibus exornatum, cuius etiam integumentum ex auro vnionibus gemmisque clarissimis opere mirabili perfectum pendebat ex tribus catellis aureis, quas ex aureo fluentes annulo ingens Sapphirus excipiebat.

Necnon

Necnon Christum aureum resurgentem, cuius sepulchrum adamantibus pyropisque collucebat. Alterum permanentius est, & sua difficultate raritateque prodigio aut miraculo proximum. Quod Octavius, Augustus crebrò, dubitem an seriò, Marcus Aurelius, & Pertinax Romæ sæpius meditati, Diocletianus ad Salonam ligo-riem hortensem diademati, & olera basilicis antepone-ns obsoniis exercuit: & fælicius fælicissimus, inuictis-
 musque Carolus Quintus Cæsar, reposito ad manus Ferdinandi Primi germani sui Romano Imperio, & onere omnium Regnorum & Prouinciarum in validis-
 simos Philippi Secundi filij humeros reclinato, refer-
 uans sibi tantummodo ex immensis opibus patrimonia-
 libus centum aureorum millia, stupentibus terrarum
 Regibus, cunctisque mortalibus incognitam, at solidissi-
 mam animi magnitudinem admirantibus, ad Diui Iusti
 Hyeronimianum cœnobium continuo ante mortem
 biennio peregit: beatissimus Dux Guilielmus plurimis
 ante obitum annis valens, pollensque exuta purpura &
 Ducali corona, transmissaque in caput capacissimum
 Maximiliani primogeniti vtriusque Bauariæ domina-
 tione, in Palatiolo separato propter ædem & domum
 Patrum Societatis IESV Monachij, quasi homo priuatus
 expleuit. Ad exemplum Similis sub Adriano Impera-
 tore Præfecti Prætorio, qui vacatione muneris impe-
 trata, in otio & quiete per annos septem residuum æta-
 tis exigens suo sepulchro inscribi voluit, *Similis hic iacet,*
cuius ætas quidem multorum annorum fuit, septem tamen dun-
taxat annis vixit, dicerem eum abdicatis Ducatibus tot
 vixisse annis, quot ab inde annos transegit, nisi totam

omnino ætatem in ipso fastuum aulicorum culmine, vt alter Theodosius duxisset, tunc etiam maximè solus, cum minimè solus esset, & fontis Arethusæ instar, falsis pelagi, mundi huius, vndis inuolutus dulcorem omnis exfortem falsitudinis retinisset. Ipsa spacia vitæ sic custodiebat, vt per horarum dispositas clepsydras explicarentur. Non alius ei Veneris vsus quàm progenies: & vbi coniugij precium mercedemque accepit decimam sobolem, Sanctissima vxor pro sorore deinceps ei fuit.

Serenissima ea Renata fuit Francisci Lotharingæ Ducis, & Christiernæ Christierni Secundi Daniæ, Noruegiæ, & Sueciæ Regis filia: Heroïna Herôe illo digna. Coniugium proinde vndeque beatum, sanguinis paritate, mutuo amoris foedere, morum conformi symphonia compositum. Vnde pientissima fæmina, iisdem ac maritus artibus, Piæ apellationem est adepta. Viuentes, mortuique ambo, ille Guilielmus Pius, hæc Renata Pia audiuerunt, audiuntque. Stemmatis claritate pares, ad Carolum Magnum, & Caroli Magni maiores genus suum referentes. Vt duobus nonnunquàm ingentibus fluiis contingit ab eodem principio scaturientibus, qui postquàm longa terrarum spacia cursibus suis fuere emensi, ortus suos repetunt, & in prima aluea recurunt: ita lectissimi coniuges per matrimonium in pristinam suam Carolorum, & Pipinorum domum coniunctim rediuerunt. Franciscus enim Renatæ pater, Antonij filius, & Renati nepos, Lotharingæ Ducum, per Ludouicum Ultramarinum, Carolum Tertium, dictum Simplicem, Ludouicum Balbum, Carolum Caluum ex
vxore

arbitri miraculi loco habuerunt quod tantillo cibo quem delibabat veriùs, quam edebat, superesse posset. Bis per diem in conscientiam suam inquirebat, ternis Missæ sacrificijs intererat: octauo quoque die, Solemrioribus & peculiaribus festis extra ordinem computatis, Sacramentalem confessionem obibat, toties sacratissimam sumebat Sinaxim, & quotânis generalem actæ vitæ rationem Deo apud Sacerdotem reddebat. Quàm munda quæ maculas omnes tanta sollicitudine elueret? At quales maculas? Leuiusculas & minutulas; cum, quantum homini licet, expers esset culparum. Etiam in candidissima Luna maculam, in fulgentissimis Phœbi radiis volitantes atomos defixus oculus cernit aut cernere putat; & correctissimam Helenæ faciem verrucula non deturparet.

Fide dignorum relatu constitit, eam nullam vnquàm toto vitæ curriculo læthalem labem contraxisse. Sacerdos probissimus, qui à confessionibus ei fuerat, mortuæ id testimonium præbuit, his ipsissimis verbis, *Quam piè & sanctè hæc Princeps vixerit attinet dicere. Istud ausim affirmare, innocentiam quam in baptismo accepit, in mortem vsque constanter & seriò seruauit.*

Et Gregorius Roseffius Societatis IESV in Germania Prouincialis oratione funebri anno 1602. 31 Maij sanctis defunctæ manibus parentans, idem palam deprædicauit. Subcisiuis horis, quod Olympiadem Alexandri Magni matrem, & Liuiam Augustam Augusti vxorem factitasse legimus, in Gynæceò acu pingebat: de rebus interim diuinis colloquia miscens, aut è sacro libro prælegentem auscultans. Exosa scænicos, mimos, ludiones, &

totum

totum leuitatis instrumentum; non tanquã nutrimenta virtutum, sed viciorum irritamenta. Adulatores etiam & detractores æqualiter oderat; quod adulatio sit pessimum veri affectus venenum, & nullum animantium genus adulate perniciosius: qui (iuxta Hugonem Victorinũ) amicus est in officio, hostis in animo, comptus in verbo, turpis in facto, lætus ad prospera, fragilis ad aduersa, inflatus ad obsequia, anxius ad opprobria: vt iure Athenienses Demadem adulationis insimulatum decem mulctarint talentis. Detractores autem, quos Imperator Pertinax ideò vrbe proscripsit, occulti sine alienæ existimationis expilatores, & secundum Theocritum, vt Leones & Vrsi in siluis, sic obtrectatores in vrribus ferarum immanissimi. Si quisquam forte è famulatio proximum qua in re læsisset, statim comi & serua grauitate identidem illud verè Christianum oggerbat, Quod tibi nõ vis fieri alteri ne feceris. Quod ante eam Alexander Seuerus optimus Princeps (Christum etsi Ethnicus in primo suo Larario habens) in palatio & publicis operibus iussu præscribi, frequentabat, & per præconem cum aliquem emendaret, dici iubebat. Publicis se negociis immiscere refugiebat, dictitans acum, lanam, & colum esse fæminarum. Dux tamen maritus experientia edoctus prudentiam & fælicitatem eius in consilijs, in rebus nonnunquam perarduis prærogare sententiam, quæ edicebat pro oraculo amplecti, & ad normam de summa rerum decernere. Tanti certè à marito estimata, vt nunquam ille de ea sermonem apud Prouinciarum suarum Ordines, aut inter Procere faciens, præfationem honoris ommitteret, Sanctam to-
ties.

ties coniugem ingeminando. Vbi Christianæ Charitatis mentio incideret, solitus fuit dicere, Si charitas per Diuum Paulum Gentium Apostolum in Epistolis sacris descripta, mortali posset exprimi penicillo, Serenissimæ coniugis vitam, viam illius imaginem futuram. Accedebat vultus, animæ speculum, constanti tranquillitate perennè serenus, à quo, iuxta humanissimi Titi sententiam, nemo potuisset tristis recedere. Ad egros & pauperes perpetim attendebat. Ægris Nocomium erexit erogatis viginti aureorum millibus. Quamdiu per valetudinem licuit quos morbo detineri intellexisset, per se inuisit, cibus delicatioribus, medicamentisque adiuuit, & incredibili humanitate despondentes animo, spe erexit. Vbi vires huic non suffecerunt officio, vicarias operas adhibuit. In pauperes munificentissima. Ultra præstitutam grandem auri summam quotannis in obuios stipem petentes distribuendam, per selectas vtriusq; sexus personas, in vrbe, cõpitis, suburbiis & pagis vicinis inuestigabat egenos, &, ne indago vana foret, singulis subueniebat. Nouissimis septem annis binas & septuaginta (ad numerum fortè septuaginta duorum Christi discipulorum) pauperculas mulieres aluit, queis victum, vestitum, & cætera ad vitam necessaria tradidit; & ex illarum numero quotidie duodecim per vices & turnatim ad mensam excepit, cibum propriis manibus apposuit, sedentibus velut pedisequa & pincerna inseruiuit. Ritu à Carolo Magno sanguinis auctore non absimili, qui dietim duodenas pauperes iuxta mensam suam iubebat adsidere. Prout & Serenissima Margareta Austriaca Philippi Tertij Hispaniarum Re-

gis coniunx, Philippi Quarti, & Ferdinandi Archiducis Infantis, Imperatricisque & Galliarum Reginae mater, in omni vita ipso Annuntiationis Deiparae Virginis die obseruauit, dum in honorem nouem Festorum eiusdem Virginis, faeminis nouem egenis suis ipsa manibus cibum ministravit. Idem Serenissima Clara Eugenia Austriaca Belgicae Princeps Serenissimi Alberti Archiducis Austriaci coniunx, in duodecim pauperibus eodem Annuntiationis festo, & ipso Iouis Sancto quotannis frequentauit. Sileant prisca veterum Romanorum Saturnalia, quibus in memoriam Saturni sub quo bona fuisse communia finguntur, serui ad heriles epulas vna admittebantur? En Christianae Principes, ad quarum pedes fas est subditos omnes prosterni, in Dei & Deiparae honorem subditas & seruas suas pauperes mensa non dignantur tantum, sed & ancillis suis in mensa ancillantur? Nil addo super: nimia mira exposui. Verissima nihilominus, Pythicis cortinis, & ahenis Dodonae certiora. Quidni? Sanctitas Renatae a tenerrimis annis Christiano premonstrata fuerat augurio. Apes intra Platonis in cunis vagientis labia mellificantes mellifluam facundiam, & Formicae in ore Midae infantis frumentantes ditissimum mortalium prenuntiarunt: Princeps Renata vix dum infantiam egressa, efficacius omen future deuotionis prebuit, dum in periculosissimo morbo desperata a medicis, & complorata a parentibus post plurium dierum silentium, ex elingui vocalis repente effecta hanc vnam vocem edidit, *Gloria tibi Domine.*

Claudo. Quid magni miri si Serenissimus Ferdinandus Vtriusque Bauariae Dux, Elector Coloniensis, Leodien-
sium

sum Princeps ijs sit sanctis moribus à tam sanctis parentibus ortus & educatus? Piorum parentum vestigia, eisdem insistendi sunt illecebrosæ cuiusdam necessitatis incitamenta.

FINIS.

ERRATA.

Curriculo percurrrens typographi operam plures lituras offendi. Humane Lector ne iis offendaris, quas humana parvum caruit natura. Aliquas interim huc congesi. Non omnes: ceteras legentis oculus deprehendet & emendabit. Hæ sunt.

- Pagina 11. pro *Ab origines*, lege *Aborigenes*.
 Pag. 12. pro *Rheæ silvæ*, lege *Silviæ*.
 Pag. 14. pro *sequus*, lege *secutus*.
 Pag. 25. pro *sons*, lege *fons*.
 Pag. 31. post *Diuus Maternus adde missus*.
 Iterum pag. 31. pro *inaccessibilem*, lege *inaccessibilem*.
 Pag. 37. pro *Imperu*, lege *Imperii*.
 Pag. 39. pro *Aluaticorum*, lege *Aduaticorum*.
 Pag. 74. in lineâ 14. *Quod qui expunge qui*.
 Pag. 83. pro *in Iupilia & Herstallo*, lege *Herstallio*.
 Pag. 103. pro *Critias pone Carneades*.
 Pag. 105. pro *fese*, lege *fese*. Pag. 106. pro *apellat*, lege *apellant*.
 Pag. 111. pro *licentiofore*, lege *licentiofiore*.
 Pag. 121. *Carolus 6. Kalend. Decemb. 1346*, intellige non *Carolus sextus* sed *sexto Kalendas Decembris*.
 Pag. 128. pro *fulgre*, lege *fulgore*. Pag. 132. pro *onium lege ouium*.
 Pag. 142. pro *popularum*, lege *popularium*.
 Pag. 153. pro *secendum*, lege *secundum*.
 Pag. 155. pro *ei delinquentes*, lege *delinquentes ei*.
 Pag. 161. pro *acceptas*, lege *acceptos*.
 Pag. 176. pro *munienda sunt*, lege *munienda sint*.
 Pag. 199. pro *corrofa*, lege *corrasa*.
 Pag. 207. pro *inuenis*, lege *iuuenis*.
 Pag. 226. pro *coaptanto lege coöptanto*; ctsi neutrum improbetur.